

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2020 r.
sprawy **S. E.**,
w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia,
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy,
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 12 września 2019 r., sygn. akt II AKa (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w T.,
z dnia 8 kwietnia 2019 r., sygn. akt II Ko (...)

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. O. z Kancelarii Adwokackiej w T. kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem), w tym 23 % VAT, z tytułu wynagrodzenia za sporządzenie i wniesienie kasacji;**
- 3. zwolnić S. E. od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pełnomocnik S. E. złożył wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 30 września 2011 r. do 8 marca 2013 r., w sprawie o sygn. II K (...) Sądu Okręgowego w T., w kwocie

łącznie 572.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2019 r., Sąd Okręgowy w T., sygn. akt II Ko (...), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. E. kwotę 2.322,76 zł. tytułem odszkodowania oraz kwotę 45.000,00 zł. tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie oraz tymczasowe aresztowanie w sprawie o sygn. II K (...) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (pkt. I wyroku). W pozostałej części wniosek został oddalony (pkt. II wyroku).

Apelację od wyroku Sądu I instancji wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, który zaskarżył orzeczenie w części obejmującej pkt II orzeczenia i zarzucił:

1. „naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia, polegające na nieprawidłowym zastosowaniu w kontekście miarkowania wysokości zadośćuczynienia przepisu art. 553a k.p.k. w sytuacji, gdy przepis ten może mieć zastosowanie jedynie w odniesieniu do ustalenia kwoty odszkodowania;
2. błąd w ustaleniach faktycznych (będący pochodną naruszeń procedury, o których mowa wyżej), przyjętych za podstawę orzeczenia i mających na nie istotny wpływ, a mianowicie nieprawidłowe uznanie, że zasądzona tytułem zadośćuczynienia za okres niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania kwota 45.000 zł jest odpowiednia i stanowi adekwatne zadośćuczynienie pieniężne, w sytuacji gdy z uwagi na rozmiar doznanych przez wnioskodawcę krzywd jawi się ona jako rażąco zaniżona”.

Skarżący wskazując na te zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie (dodatkowo) od Skarbu Państwa na rzecz S. E. kwoty 495.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie w sprawie o sygn. II K (...) prowadzonej przez Sąd Okręgowy w T..

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 12 września 2019 r., sygn.. akt II AKa (...), utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, który zaskarżając wyrok w całości, zarzucił:

1. „rażące naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia, mianowicie przepisów art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 553a k.p.k. - polegające na nienależytym rozważeniu zarzutu apelacji pełnomocnika z urzędu S. E., kwestionującego możliwość uwzględnienia faktu zaliczenia wnioskodawcy okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania na poczet kar orzeczonych w innym postępowaniu, na wysokość zasądzanego zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu oczywiście niesłusznego zatrzymania i tymczasowego aresztowania, a w konsekwencji zaaprobowanie (przetransponowanie) skutków wymienionego uchybienia do wydanego przez Sąd II instancji orzeczenia, pomimo jego wyraźnego wytknięcia w apelacji, co skutkowało rażąco zaniżoną kwotą zasądzanego świadczenia pieniężnego na rzecz wnioskodawcy”;

Na wypadek nieuwzględnienia powyższego zarzutu, zaskarżonemu wyrokowi pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił:

1. „rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie przepisów art. 552 § 4 k.p.k. oraz art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz 457 § 3 k.p.k. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, przejawiające się: 1) w nienależytym rozważeniu przez Sąd Odwoławczy wytkniętych w apelacji okoliczności wpływających na prawidłową ocenę rozmiaru krzywdy wynikłej dla wnioskodawcy z tytułu oczywiście niesłusznego okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania; 2) nadmiernym wyeksponowaniu w wyroku Sądu II instancji okoliczności warunkujących zasadność zaniżenia wnioskodawcy rozmiarów zadośćuczynienia, co doprowadziło w konsekwencji do utrzymania przez Sąd *meriti* w mocy rozstrzygnięcia Sądu I instancji w zakresie, w jakim zasądził on kwotę 45.000 złotych, podczas gdy w realiach przedmiotowej sprawy tak określona kwota jawi się jako rażąco niska - oceniając ją przez pryzmat rzeczywistych rozmiarów doznanych przez wnioskodawcę krzywd, *ergo* nie spełnia funkcji kompensacyjnej i nie może być uznana za odpowiednią w rozumieniu wskazanego powyżej przepisu”.

Wskazując na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji utrzymującego w mocy rozstrzygnięcie Sądu I instancji oddalające wniosek o zadośćuczynienie z tytułu oczywiście niesłusznego zatrzymania i tymczasowego aresztowania ponad kwotę 45.000 złotych i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi do ponownego rozpoznania;
2. zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu wnioskodawcy S. E. kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w T. w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja wniesiona przez pełnomocnika wnioskodawcy S. E. jest oczywiście bezzasadna.

Odnosząc się do zarzutu pierwszego podniesionego w kasacji pełnomocnika wnioskodawcy S. E. należy stwierdzić, że Sąd odwoławczy rozpoznając apelację nie naruszył przepisów art. 433 § 2 k.p.k. oraz art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 553a k.p.k. Oczywiście jest, że obowiązkiem sądu odwoławczego, wynikającym z treści art. 433 § 2 k.p.k., jest rzetelne rozpoznanie wniesionego środka odwoławczego, co oznacza konieczność rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w środku odwoławczym. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku wskazuje natomiast, że zostały w sposób prawidłowy rozpoznane wszystkie zarzuty podniesione w apelacji, w tym obrazy przepisów postępowania tj. art. 553a k.p.k. oraz błędu w ustaleniach faktycznych. Sąd Apelacyjny w (...) wskazał, że Sąd Okręgowy, wbrew twierdzeniom skarżącego, nie powołał się na art. 553a k.p.k. kształtując wysokość zadośćuczynienia, dyspozycją tego przepisu kierował się jedynie oceniając zasadność roszczeń odszkodowawczych wnioskodawcy. Sąd odwoławczy wskazał również, że oceniając żądanie w zakresie zadośćuczynienia, Sąd I instancji wyraźnie wskazał, że to przepis art. 552 k.p.k. odsyła do przepisów prawa cywilnego, w tym w szczególności art. 445 § 1 k.c., z którego wynika, że winno być ono odpowiednie. W tym zakresie Sąd Apelacyjny dokonał bardzo wyczerpującej analizy dokonanych w sprawie ocen rozmiaru krzywd wynikłych z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania S. E. z uwzględnieniem okoliczności, iż

jedynie w okresie od 30 września 2011 r. do 7 grudnia 2011 r. wiązało się ono z pozbawieniem wolności, natomiast od 7 grudnia 2011 r. do 8 marca 2013 r. pozbawienie wolności było uzasadnione również wprowadzeniem do wykonania kary w innej sprawie, zaś dalsze stosowanie niewątpliwie niesłusznego aresztowania powodowało u niego dodatkowe krzywdy wynikłe z towarzyszących mu rygorów i niedogodności. Zasadnie więc rozdzielono krzywdy jakich doznał wnioskodawca w okresie kiedy był jedynie tymczasowo aresztowany od okresu, kiedy został również pozbawiony wolności w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności w innej sprawie.

Nie można również podzielić stanowiska pełnomocnika wnioskodawcy, że Sąd odwoławczy rozpoznając apelację rażąco naruszył przepisy art. 552 § 4 k.p.k. oraz art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 433 § 1 i 2 k.p.k. oraz 457 § 3 k.p.k. Przede wszystkim należy wskazać, że Sąd odwoławczy nie mógł naruszyć przepisu art. 552 § 4 k.p.k., bowiem przepisu tego nie stosował, gdyż to Sąd I instancji przesądził, że wnioskodawcy przysługuje żądanie domagania się odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania i wnioski jego zostały uwzględnione. Odnosząc się natomiast do dalszej części zarzutu należy również wskazać na jego nieprawidłowe sformułowanie. Obecnie skarżący zarzuca Sądowi odwoławczemu przeprowadzenie w sposób nieprawidłowy kontroli odwoławczej w zakresie obrazu art. 445 § 1 i 2 k.c., chociaż w apelacji nie podnosił zarzutu naruszenia prawa materialnego, a zarzut kwestionujący wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia był sformułowany w formule błędu w ustaleniach faktycznych. Analiza treści tego zarzutu jak i uzasadnienia kasacji jednoznacznie wskazuje, że skarżący w istocie w dalszym ciągu kwestionuje wysokość zasądzzonego na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia podnosząc, że zasądzona kwota jest niewystarczająca do złagodzenia doznanego cierpienia, a zatem nie odzwierciedla w pełni rozmiarów tej krzywdy. Sąd Najwyższy wielokrotnie natomiast wskazywał, że nie można mówić o rażącej obrazie prawa materialnego cywilnego wówczas, gdy prezentuje się tylko odmienną ocenę przesłanek rzutujących na wysokość zadośćuczynienia, szczególnie w sytuacji, gdy zostały wzięte pod uwagę wszelkie okoliczności mające znaczenie w sprawie wnioskodawcy, a że zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty

zadośćuczynienia może być skuteczny w postępowaniu kasacyjnym tylko wtedy, gdy orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania wysokości tego świadczenia, a praktycznie rzecz biorąc ma to miejsce tylko przy ustaleniu kwoty symbolicznej (por. postanowienie z dnia 20 grudnia 2006 r., IV KK 291/06, R-OSNKW 2006, poz. 2548). Taka sytuacja nie ma miejsca w niniejszej sprawie, gdyż zasądzona kwota za cały okres tymczasowego aresztowania jest oznaczona z umiarem, stosownie do realiów tej sprawy. Podkreślić należy, że wszystkie elementy mające istotne znaczenie dla określenia wysokości zadośćuczynienia, a wskazywane przez wnioskodawcę oraz jego pełnomocnika, zostały uwzględnione i ocenione przez Sądy orzekające w sprawie. Sądy miały na uwadze nie tylko długość stosownego tymczasowego aresztowania zarówno jako samodzielnej podstawy pozbawienia wolności oraz stosowanego równolegle z wykonywaniem kary pozbawienia wolności w innej sprawie, jak i brutalne okoliczności zatrzymania wnioskodawcy i rozgłos medialny z tym związany. Nie pominęły również w swej ocenie okoliczności dotyczących jego sytuacji rodzinnej wnioskodawcy i utrudnień w kontaktowaniu się z najbliższymi, złych warunków w jakich przebywał w izolacji oraz wpływu tego na jego stan zdrowia, podkreślając równocześnie, że wielokrotna uprzednia karalność wnioskodawcy i odbywanie przez niego kar pozbawienia wolności winno być brane pod uwagę przy ocenie wskazywanego przez skarżącego ostracyzmu w rodzinnej miejscowości. Oczywistym jest, iż brak jest praktycznie możliwości prostego przeliczenia krzywd fizycznych i moralnych doznanych przez człowieka, a ocena kryteriów decydujących o wysokości zadośćuczynienia zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Niewątpliwie kwota zadośćuczynienia ma służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, jednakże nie może być źródłem wzbogacenia i za pomocą zadośćuczynienia można rekompensować tylko i wyłącznie uszczerbek niemajątkowy. Należy również podnieść, że „odpowiednia” kwota zadośćuczynienia, o której mowa w art. 445 § 1 i 2 k.c., należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. Kwestionując wysokość przyznanego zadośćuczynienia kasacja wkracza więc w sferę swobodnego uznania sędziowskiego, a to w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

